

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต การเรียนรู้จะช่วยพัฒนาคนทั้งร่างกาย และจิตใจให้มีคุณภาพ มนุษย์และธรรมชาติสร้างแหล่งเรียนรู้ที่จะช่วยให้สามารถเรียนรู้ และเกิด การเรียนรู้ที่หลากหลายตามความต้องการของทุกเพศ ทุกวัย ทุกเวลา ทุกสถานที่ โดยไม่จำกัด ในยุคโลกาภิวัตน์ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารข้อมูลเรื่องราวความก้าวหน้าเป็นไปอย่างรวดเร็วทันสมัย จึงจำเป็นต้องพัฒนาคนไทยให้เป็นผู้ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ ทันโลก ทันเหตุการณ์ เพื่อปรับเปลี่ยนตนเอง ให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ฉะนั้น โรงเรียนในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนต้องอาศัยชุมชน ในการพัฒนาด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และในขณะเดียวกัน โรงเรียน ควรจะเอื้อต่อชุมชนโดยการพัฒนาให้ความรู้แก่ชุมชน และการบริการด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของบุคคลโดยพัฒนาแหล่งเรียนรู้สู่ชุมชน (กรมวิชาการ, 2543, หน้า 27)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพ หน้าที่ของชนชาวไทยและนโยบายพื้นฐานของรัฐ หมวด 3 มาตรา 43 และตามรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หมวด 3 ส่วนที่ 8 มาตรา 49 กล่าวเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพ การศึกษาไว้ว่าบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปี รัฐจะจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และการจัดการศึกษาของรัฐ ต้องคำนึงถึง การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 4 ที่กล่าวไว้ว่า “การศึกษา หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อ ความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทาง วัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดการจัด สภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต” (ราชกิจจานุเบกษา, 2542) และตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 58 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัวยุ ชุมชน องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคม อื่นๆ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลักที่ต้องสนองนโยบายในด้านการจัดการศึกษา ให้มีคุณภาพและทั่วถึง การปฏิรูประบบการบริหารการศึกษาเป็นปัจจัยอันสำคัญยิ่งในการปฏิรูป

การศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาโดยมุ่งหวังให้เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ดังกล่าวข้างต้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 ก) จากแนวดำเนินการในการปฏิรูปการศึกษา การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมในลักษณะของการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบกับในสิ่งที่มีผลกระทบต่อตนเองหรือชุมชน (ประสิทธิ์ จิตเสงี่ยม, 2552, หน้า 22) การบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นกลยุทธ์ในการปรับปรุงการจัดการศึกษาโดยเปลี่ยนอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจจากส่วนกลางไปยังแต่ละโรงเรียน โดยมีคณะกรรมการโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมการบริหารจัดการศึกษา (อุทัย บุญประเสริฐ, 2540)

กระทรวงศึกษาธิการได้ส่งเสริม สนับสนุนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งด้านการกระจายอำนาจ สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาให้มีบทบาท ศักยภาพหรือสมรรถภาพที่จะปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ สถานศึกษาควรประสานงานและร่วมมือกับสถานศึกษาอื่นในการสร้างเครือข่ายคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยกำหนดยุทธศาสตร์ถือว่าคณะกรรมการสถานศึกษา เป็นองค์ประกอบที่จำเป็นและสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษามีหน้าที่โดยตรงในการกำกับตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษามีใช่เป็นเพียงที่ปรึกษาในโครงการบริหารงานของสถานศึกษาเท่านั้น โดยมีกรอบการพัฒนาที่สอดคล้องกับสภาพ ปัญหาและความต้องการการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบให้ครอบคลุมทั้งความรู้ ความสามารถและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมคิด ร่วมปฏิบัติกิจกรรม และร่วมประเมิน โดยการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ ธรรมชาติปาลรวมถึงการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่และสถานศึกษาอื่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2543)

การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาที่ได้รับการแต่งตั้งยังขาดความรู้ความสามารถและขาดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาอย่างเพียงพอ และยังมีปัญหาหลาย ๆ ด้าน ซึ่งพอสรุปสภาพปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ตามภาระงาน 12 ด้าน ได้ดังนี้ ด้านการกำหนดนโยบายและพัฒนาของสถานศึกษา การให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปี การให้ความเห็นชอบการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการ

ท้องถิ่น การกำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในหน้าที่และการมีส่วนร่วม ด้านการสนับสนุนให้เด็กในเขต บริการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาศักยภาพเด็ก และพัฒนาเด็กให้ เต็มตามศักยภาพ คณะกรรมการสถานศึกษาส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการสนับสนุน ด้านการเสนอ แนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาตามภาระงาน 4 งานของสถานศึกษา คือ งาน บริหารวิชาการ งานบริหารบุคคล งานบริหารงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป คณะกรรมการ สถานศึกษายังต้องทำความเข้าใจในการปฏิบัติงานให้มากกว่าเดิม ด้านการระดมทรัพยากรเพื่อ การศึกษาและสืบสานวัฒนธรรมของชาติ และด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับ ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนเอง ด้านการให้ความเห็นชอบการรายงานผลการดำเนินงานประจำปี คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานต้องทำความเข้าใจศึกษารายละเอียดในเรื่องการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ด้านการแต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะอนุกรรมการ และด้านการปฏิบัติงานอื่น ที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัด อย่างไรก็ตามจากการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาท หน้าที่ของตนเองในการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับสถานศึกษา มีปัญหาด้านเวลาที่จะ ร่วมงานกับสถานศึกษาเพราะส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 1, 2555)

จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาการมีส่วนร่วม ในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหา ที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง และเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการบริหารร่วม ดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง เพื่อนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติจริงอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพ วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษา
4. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพ วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา
5. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลและแนวทางในการวางแผนพัฒนา ปรับปรุงการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและยกระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

คำถามในการวิจัย

1. สภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับใด
2. สภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพ วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา แตกต่างกันหรือไม่
3. ปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับใด
4. ปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพ วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา แตกต่างกันหรือไม่
5. แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นอย่างไร

สมมติฐานของการวิจัย

1. สภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพ วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา มีความแตกต่างกัน
2. ปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพ วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา มีความแตกต่างกัน

กรอบความคิดในการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยนำกรอบความคิดมาจากระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษา พ.ศ. 2543 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2543, หน้า 15) ซึ่งกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ 12 ด้าน ได้แก่

1. การกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา
 2. การให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา
 3. การให้ความเห็นชอบการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการท้องถิ่น
 4. การกำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา
 5. การสนับสนุนให้เด็กในเขตบริการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐาน
 6. การส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ
 7. การเสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคล และการบริหารทั่วไป
 8. การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และสืบสานวัฒนธรรมของชาติ
 9. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน
 10. การให้ความเห็นชอบการรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา
 11. แต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะอนุกรรมการ
 12. การปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัด
- โดยศึกษาและเปรียบเทียบ จำแนกตามสถานภาพ วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา ดังภาพที่ 1

ตัวแปรต้น

1. สถานภาพ
 - 1.1 ผู้ทรงคุณวุฒิ
 - 1.2 ผู้แทนครู
 - 1.3 ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. วุฒิการศึกษา
 - 2.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี
 - 2.2 ปริญญาตรีขึ้นไป
3. ขนาดสถานศึกษา
 - 3.1 ขนาดเล็ก
 - 3.2 ขนาดกลาง
 - 3.3 ขนาดใหญ่

ตัวแปรตาม

สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา

1. การกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา
2. การให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา
3. การให้ความเห็นชอบการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการท้องถิ่น
4. การกำกับและติดตามการดำเนินงานตามของสถานศึกษา
5. การส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐาน
6. การส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ
7. การเสนอแนวทางและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคล และการบริหารทั่วไป
8. การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และสืบสานวัฒนธรรมของชาติ
9. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน
10. การให้ความเห็นชอบการรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา
11. แต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะอนุกรรมการ
12. การปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัด

แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ตามบทบาทหน้าที่ 12 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา 2) การให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา 3) การให้ความเห็นชอบการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการท้องถิ่น 4) การกำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา 5) การสนับสนุนให้เด็กในเขตบริการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐาน 6) การส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ 7) การเสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคล และการบริหารทั่วไป 8) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และสืบสานวัฒนธรรมของชาติ 9) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน 10) การให้ความเห็นชอบการรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา 11) แต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะกรรมการ 12) การปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2543, หน้า 15)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของอำเภอเมือง อำเภอบ้านบึง อำเภอหนองใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2555 รวม 912 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอเมือง อำเภอบ้านบึง อำเภอหนองใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 272 คน ตามตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p. 608) และในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ละโรงเรียนใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

3.1.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม 36 แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

3.1.1.1 ผู้ทรงคุณวุฒิ

3.1.1.2 ผู้แทนครู

3.1.1.3 ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.1.2 วุฒิการศึกษา แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

3.1.2.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี

3.1.2.2 ปริญญาตรีขึ้นไป

3.1.3 ขนาดสถานศึกษา แบ่งเป็น 3 ขนาด คือ

3.1.3.1 ขนาดเล็ก

3.1.3.2 ขนาดกลาง

3.1.3.3 ขนาดใหญ่

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพปัญหา และแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ตามบทบาทหน้าที่ 12 ด้าน คือ

3.2.1 การกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา

3.2.2 การให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

3.2.3 การให้ความเห็นชอบการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

3.2.4 การกำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการของสถานศึกษา

3.2.5 การสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงมีคุณภาพและได้มาตรฐาน

3.2.6 การส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ

3.2.7 การเสนอแนวทางและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการงบประมาณ บุคคล และการบริหารงานทั่วไป

3.2.8 การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และสืบสานวัฒนธรรมของชาติ

3.2.9 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน

3.2.10 การให้ความเห็นชอบการรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา

3.2.11 การแต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะอนุกรรมการ

3.2.12 การปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัด

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการเข้าไปร่วมดำเนินงาน ทั้งทางตรงหรือทางอ้อมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำนวน 12 ด้าน ดังนี้

1.1 การกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา หมายถึง การกำหนดกรอบ แนวทางในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย

1.2 การให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา หมายถึง การพิจารณา ให้ความเห็นชอบ และให้การสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

1.3 การให้ความเห็นชอบการจัดทำสารหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการ ท้องถิ่น หมายถึง การพิจารณาให้ความเห็นชอบในสาระหลักสูตรที่สถานศึกษาจัดทำ และส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 การกำกับและติดตาม การดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา หมายถึง การตรวจสอบ ติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ รวมทั้ง การให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแผน

1.5 การส่งเสริม สนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐาน หมายถึง การร่วมสนับสนุนดำเนินงานของสถานศึกษา ประสานความร่วมมือ สร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองนักเรียนและประชาชนทั่วไปให้เห็นความสำคัญ ของการศึกษาเพื่อให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและ ได้มาตรฐาน

1.6 การส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ หมายถึง การดูแลและให้ความช่วยเหลือ เด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส เด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

1.7 การเสนอแนวทางและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคลและการบริหารงานทั่วไป หมายถึง การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การส่งเสริมสนับสนุนในการปฏิบัติงาน 4 งาน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงาน งบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา

1.8 การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และสืบสานวัฒนธรรมของชาติ หมายถึง การประสานความร่วมมือกับชุมชน องค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อจัดหางบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ บุคคลผู้มีความรู้มาใช้ในการดำเนินการและพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ รวมทั้งการดำเนินงาน เพื่อสืบสานศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีของท้องถิ่นและของชาติ

1.9 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน หมายถึง การประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนองค์กรอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาการศึกษาและพัฒนาท้องถิ่น

1.10 การให้ความเห็นชอบการรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา หมายถึง การรับทราบและให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา เสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขก่อนเผยแพร่ต่อสาธารณชน

1.11 การแต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะกรรมการ หมายถึง การแต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะกรรมการตามความจำเป็นและเหมาะสม เพื่อดำเนินงานตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543

1.12 การปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัด หมายถึง การให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษา เช่น งานตามนโยบายหรือเรื่องเร่งด่วนที่หน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาแจ้งให้ปฏิบัติ

2. สภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา หมายถึง การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 12 ด้าน

3. ปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา หมายถึง อุปสรรคหรือข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 12 ด้าน

4. แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน หมายถึง ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 12 ด้าน ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543

5. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง บุคคลที่ได้รับคัดเลือกและแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

6. สถานภาพ หมายถึง ลักษณะการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดจากบุคคล 3 กลุ่ม ดังนี้

6.1 ผู้ทรงคุณวุฒิ หมายถึง กรรมการสถานศึกษาที่เป็นตัวแทนของชุมชน เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ที่จะช่วยเสริมให้สถานศึกษาจัดการศึกษาได้ครอบคลุมในทุก ๆ ด้านอย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งและมีการพัฒนาที่ยั่งยืน

6.2 ผู้แทนครู หมายถึง กรรมการสถานศึกษาที่เป็นครู เป็นผู้ที่มีความชำนาญในสายวิชาชีพครู มีความสำคัญต่อการนำเสนอข้อมูลด้านกระบวนการเรียนรู้ ปัญหาและความต้องการ การสนับสนุนช่วยเหลือ รวมทั้งรายงานผลการจัดการศึกษา

6.3 ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง คณะกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งจากผู้ปฏิบัติงานในเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบล หรือองค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบอื่น ๆ

7. วุฒิการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

7.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี หมายถึง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จบการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี

7.2 ปริญญาตรีขึ้นไป หมายถึง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จบการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป

8. ขนาดสถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานปฏิบัติหน้าที่อยู่ มีจำนวนนักเรียนตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2535, หน้า 10) แบ่งเป็น 3 ขนาด ดังนี้

8.1 ขนาดเล็ก หมายถึง สถานศึกษาที่มีนักเรียนตั้งแต่ 1-120 คน

8.2 ขนาดกลาง หมายถึง สถานศึกษาที่มีนักเรียนตั้งแต่ 121-300 คน

8.3 ขนาดใหญ่ หมายถึง สถานศึกษาที่มีนักเรียนตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป

9. สถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

10. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 หมายถึง ส่วนราชการในส่วนภูมิภาค สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาของรัฐ มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตอำเภอเมืองชลบุรี อำเภอบ้านบึงและอำเภอนนทบุรี ในจังหวัดชลบุรี ตามพระราชบัญญัติกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546